

Abonamintul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua óra 6 cr., a treia óra 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blasiú.

Anul II.

Blasiú 21 Maiú 1892.

Numérlú 21.

Congresele religiose.

I.

** În numérlú din urmă amú vedúti, de ce mare valóre și însemnătate suntú și ce róde salutare potú să aducă pentru poporul nostru reuniunile de caractéru religioso-moralú. Astádi vomú considerá unú altú mijlocú nu de mai puținá valóre și însemnătate ca reuniunile pentru progresul nostru culturalú și religioso-moralú. Și acestú mijlocú ilú avemú în congresele religiose, cari în alte țeri au adusú până acum róde îmbelșugate. Din care priciná idea lorú se lătesce totú mai tare, o îmbrățișeáză totú mai multú, și se pune în praxá totú cu mai multú zelú și însufletire.

Caracteristica de căpetenie a congreselor acestora este spontaneitatea. Ele nu se aduná pre basa unei constituțiuni sau a unei legi positive bisericesci. Membrii lorú nu represintă pre nimeni pre basa unei legi. Ci indiviđi și corporațiuni de acela-și cugetú, cuprinși de aceea-și dorințe și conduși de aceea-și interese se aduná laolaltá spre a se sfátui frățesce cu privire la modulú celú mai nimeritú de a-și apérá pre terenulú religiosú interesele și de a-și ímplini dorințele. De unde apoi urmézá dela sine, cá atari congrese nici nu potú să aibá nici o jurisdicțiune preste nimeni, fiindú-cá nu suntú foruri bisericesci, ci consultári frățesci. Érá decisiunile lorú nu potú avé putere de

lege, ci numai putere obligátore moralá ajutatá de dorința și însufletirea fiesce cáruia pentru a promová prin decisiunile acelea binele publicú religiosú.

A dóua caracteristicá de căpetenie a congreselor acestora este, cá ele stau pre basa credinței și a constituțiuni bisericesci. Nici credința, nici partea dumneđeescá a eonstituțiuni bisericesci nu potú formá în atari congrese nici obiectú de discusiune, nici de decisiune. Acestea trebuiescú să fie pentru toți membrii congresulú unú *noli me tangere*. Íntre marginile părții dumneđeesci a constituțiuni bisericesci își póte exprimá unú congresú unele și altele dorințe, cum ar fi p. es. cu privire la o modalitate sau alta a administrării averii bisericesci, cu privire la modalitatea supraveghiării învămintulú de óri ce categorie, și altele de felulú acesta. Cândú însă unú atare congresú ignorándú dispusețiunile dumneđeesci cu privire la constituțiunea bisericeí ar da p. es. laicilorú drepturi, cari după dispusețiunea dumneđeescá competú numai clerulú, sau cândú p. es. ar voi să íntroducá în biserică constituțiunea unorú biserice străine de a nóstrá, sau cândú ar jigni drepturile episcopesci, atunci unú atare congresú a cădútu de pre terenulú unicú adevératú și nu póte fi privitú fără numai de unú complexú de indiviđi, cari s'au separatú de biserică spre dauna lorú proprie.

Caracteristica a treia a acestorú congrese este, cá ele nu purcedú din

cugetulú de a controlá pre mai marii bisericesci, cari suntú episcopii, sau dórá din cugetulú de a-í trage la răspundere sau de a le prescrie conduita. Principiulú bisericescú este, cá: *Ecclesia est in episcopis*, ce va să dícă, cumcá numai acela este membru alú bisericeí, care este în legáturá de íubire și supunere canonicá față cu episcopii puși de Dumneđeú spre a pasee turma lui Christosú. Ci unú atare congresú trebuie să purcedá din cugetulú și dorința ferbinte de a da episcopilorú ajutorulú celú mai mare posibilú și de a le ușurá gréua sarciná în realizarea împéráției lui Dumneđeú pre páméntú. Suntú atunci congresele o consfátuire frățescá a fiilorú spre a veni ínt'ajutorú párintelú și a lucrá uméru la uméru cu elú spre ajungerea scopulú indicatú de elú.

Numai congresele ast-felú caracterisate suntú congrese adevératú religiose, și în biserica catolicá numai acestea potú avé locú. Óri ce congresú, cáruia îi lipsescú tóte calitățiile acestea, dará mai virtosú cele dóue din urmă, nu póte avé altá urmare, decâtú rěsvrétirea și turburarea páciú și armoniei publice bisericesci, prin ce încetá a mai fi catolice în íntelesulú dogmaticú alú cuvintulú. Din contrá dacá își pástreáză cu scumpátate acestea trei caractere, atunci devinú unú isvorú mánosú de binefaceri, de progrese și de însufletire pentru sánta causá a bisericeí, mai cu samá în timpulú nostru atátú de gréu pentru biserică.

Feuilleton.

Políția secretá din America nordicá.

De Max Stein.

(Continuare.)

Dar unde se va fi aflándú óre adevératulú hoțú, neguțatorulú de carbuni Witrock? Elú încá n'a sositú în Chicago „dela vénatú” din ținutulú de méđáđi. Afacerile lui le conducea cumnatulú sěú Eduard Kinney. Detectivii au mai fostú esperiatú și aceea, cá Witrock are unú pretinú de copilárie în Kansas-City. Numele lui e Oscar Cook. Corepondințele díaristice vineau cam de prin părțile acelea. Numai decâtú s'au dusú la Kansas-City doi detectivi spre a observa mai de-aprópe pre Cook. În curéndú le-a succésú a ajunge în societatea lui și a lega chiar și pretinie cu elú. Dar despre Witrock n'au pututú afla nimica, deși au îndreptatú conversarea mai de multe óri ínt'acolo. Au aflatú însă dela alții, cá Cook a ajunsú de curéndú în posesiunea unorú sume de bani, ba cá în contra datinei sale de până aci a făcutú micí călătorii. În Kansas-City toți erau de acea páreare, cá

Cook a făcutú de curéndú unú mare căștigú la loterie. Detectivii firesce cá erau de altá páreare.

În sfársitú nodulú a trebuitú să se taie. Eduard Kinney, amintitulú cumnatú și momentanulú conducétoriú neguțatorescú alú lui Witrock, asemenea a călătoritú în afaceri neguțatoresci din Chicago la Quincy în Illinois. Dintre detectivii, ce pururea ilú supraveghiau, încá l'a ínsotitú unulú în acela-și trenú. Kinney, fără ca să observe, érá ínsotitú de detectivú ca și de umbrá. Elú chiar a fostú primitú o telegramá. Polițistulú secretú alérgá íute în biroulú telegraficú, se legitiméáză și primesce permisiunea de a ceti urmátórea depeșá sositá la adresa lui Kinney:

„Friedrich îndéreptú. Viuo numai decâtú acasá. Rosa.”

Acestú Friedrich a fostú multú dori-tulú Witrock. Rosa érá muerea lui și sora lui Kinney.

Cu acela-și trenú, ce aducea îndéreptú în Chicago pre Kinney, lucru firescú cá se rentórcéa și detectivulú spre a împártáși colegilorú sěi, cá „de abia acum este coptú fructulú spre a-lú culege”. Totú în aceea-și sará furá arestați Witrock, Weaver și Kinney.

Asemea s'a dispusú pre cale telegraficá arestarea ímpiegatulú postalú de odiniórá cu numele Haight, ce se aflá în Nashville sub ínspectiunea detectivilorú, precum și a lui Cook pretinulú din tinerete alú lui Witrock din Kansas-City. Și din márturisirile acuzáților s'a vedítú, cá detectivii dela începutú au făcutú o buná diagnosá ducéndu-și problema în deplinire.

Sufletulú crimei a fostú ímpiegatulú postalú de odiniórá cu numele William Haight. Elú a fostú oferitú supremulú șefú alú societății Adam-Express-Company o pretinsá invențiune, dará a fostú respinsú. Lui nu i-a fostú atáta în corespondința sa de invențiune, ci voia să puná máná pre subscrierea șefulú, precum și pre forma și tipariulú hártiilorú de epistolá a societății postale. Apoi a comandatú la unú litografú acele-și hártii de epistole și pre o cólá de acelea a scrisú ordinulú acela, pre carele hoțulú l'a ímanuatú oficialulú postalú Fotheringham. Subscrierea șefulú érá falsá. Haight n'a pututú să sěvârșéscá crima aceea însu-și, fiindú-cá toți cei de prelinia St. Louis—St. Francisco ilú cunosceau. De aceea a căștigatú pentru ácesta pre principalulú sěú (!) Friedrich Witrock, carele la timpulú sěú a trasú în acestú secretú pre

Dovadă despre acesta sunt congresele religioase, ce le ţin catolicii în toate ţările civilizate în fiecare an. Aşa în Franţa, Germania, Anglia, Italia, Belgia şi mai rar şi în Austria. Participă la congresele acestea toţi bărbaţii cu durere de biserică, preoţi şi laici, oameni de pusăciune înaltă şi fii din popor, erudiţi în diversele ramuri ale ştiinţelor sacre şi umane şi aşa mai departe. Se sfătuiesc într'însele frăţesce, cum se promoveze toate interesele religioase, în special, cum să promoveze ştiinţele pe baza religiunii, cum să promoveze instrucţiunea religioasă a poporului, cum să ferescă poporul de atingere cu literatura ireligioasă şi fără Dumnezeu, cum să promoveze pentru popor o literatură, ce stă pe fundamentul religiunii, cum să se desrădăcească viciile, ce sunt mai lăţite şi mai stricăcioase, cum să uşureze suferinţele diverse ale poporului credincios, cum să ridice institute de creştere şi caritative de caracter religios spre a paralisa institutele de genul acesta, însă fără religione, cum să conlucre biserică la deslegarea cestiunii ardeţore sociale şi altele de felul acesta. O insuficienţă admirabilă, o concordie, ce numai graţia dumnezească o poate inspira, o abnegaţiune creştină, ce ar face onoare şi vécurilor celor dintâi ale bisericii, o aplicare şi o inimă gata la jertfe şi ostenele, ce numai într'o adunare pătunsă de spiritul religiunii e cu putinţă, şi în urmă un zel adevărat apostolic îi caracterizează aşa de frumos pre toţi membrii ataror congrese, câtă impun şi celor ce stau afară de sinul bisericii, şi trezesc credinţa şi în cei ce poate de mult şi-au uitat de ea.

Pre lângă congresele acestea de caracter şi cu scop general bisericesc se mai ţin şi congrese speciale, cari din multe interese religioase îşi propun a promova numai unul anumit. Amintim între acestea congre-

sul eucharistic, ce se ţine mai cu samă în Franţa. La acesta ieau de comună parte numai bărbaţi literaţi, preoţi şi laici. Scopul lor este a susţine şi a promova credinţa în supranatural, carea raţionalismul modern voescă să o elimineze deplin din lume, cu toate că omul fără de orî ce poate să fie, numai fără de credinţa acesta nu. De unde chiar şi necredinciosul, când încetă a mai crede în supranaturalul creştin, ce păşese înaintea minţii noastre intramată cu toate doveşile filosofice şi istorice, îşi ia refugiul la superstiţiuni spre a-şi sătura dorul nestins după supranatural. Dovada e, că în cetăţile mari prin clasele, prin cari a încetat credinţa religioasă, este foarte lăţită credinţa în vrăjitorii şi în spiritism. Pentru aceea şi-a luat congresul acesta numirea sacră de: *eucharistică*, dela misterul santei Eucharistii, în care supranaturalul cu naturalul sunt unite într'un mod aşa frumos. Numai Dumnezeu singur va sci, în câte inimi a ultit congresul acesta din nou credinţa în supranatural, şi numai la judecata din urmă vom vedea, câte suflete a mântuit el de perire şi din clasa învăţătorilor şi din a celor de rînd.

Câte lipse nu avem şi noi pre terenul religios-moral, cari s'ar pute implini, când s'ar pune şi la noi atari congrese în praxă. Numai pericolul, ce ameninţă şcolile noastre populare cu legea, ce se aşteaptă pentru salarisarea învăţătorilor, şi pericolul, ce ne ameninţă creşterea religioasă şi limba noastră în asilele de copii, cu câtă s'ar pute delatură mai iute, dacă ne-am pute şi noi folosi de atari congrese!

De presente sunt însă foarte multe pedecel, ce ne stau în cale. Nu sunt însă de aşa, câtă să nu le putem delatură. O voinţă bună, o idee corectă despre ele, şi un zel adevărat sunt destul, pentru ca să putem delatură aceste pedeci, cari le vom arăta de altă dată.

vecinul său Toma Weaver. Cu acesta călători împreună la St. Louis trimiţându-l înainte ca spion şi săvârşind apoi fapta aceea în sara dela 25 Octomb. Kinney şi Cook au sciut despre crima aceea şi mijlocia relaţiunile între cei părtaş. Witrock într'adever că acelea corespondinţe le-a scris pretinul Cook singur numai de întrecut ce era. Elu petrecuse adevărat o vreme ore care ascunsă la numitul pretin şi nici priu minte nu-i trecea, că fapta lui cea eminentă săvârşită se va pute descoperi vre-o dată.

Partea cea mai mare din bani, diamante şi hărţi de valoare le-au aflat detectivii la acusaţi, şi societatea Adam-Express-Company bucuroasă a plătit cei 6451 dolari, ce i-a pretins agentura pentru ostenele şi spesele detectivilor. Dacă socotim acum, că detectivii au impletit un roc ramificat spre a prinde pre criminaliştii în laţurile lor, că au călătorit din oraş în oraş, că în tot locul, unde li-se părea de lipsă, lăsa un post de observaţiune şi de multe ori din urmele foarte şterse totuşi au aflat adevărată urmă, încât deja după două luni de activitate au predat pre criminaliştii braţul justiţiei: dacă toate acestea le cumpănim, atunci în cazul de faţă activitatea acestei agenturii private de detectivii trebuie să o numim un adevărat cap'd'operă.

Mai restă o mare întrebare, că ore poliţia secretă urbană sau a statului, pre care o putea ave societate gratuită, putut'ar fi ajunge la un asemenea rezultat favorabil? De astă dată detectivii au lucrat sub conducerea personală a şefului lor Pinkerton, şi e mai pre sus de orî ce indoală, că în urma acestei împrejurări a desvolat o energie şi unitate, care cu greu ar fi putut'obţine poliţia statului sau cea urbană.

O altă întrebare se nasce însă: Ore pentru singuraticile succese strălucite ale detectivilor privaţi instituţiunea acesta merită a fi recomandabilă? O mare parte din Americanii culţi o negă acesta şi cere, ca poliţia secretă să nu-şi mai deprindă cu o libertate aşa de mare profesiunea sa, deorece în celea mai multe casuri se degradă la rangul unui detestabil sistem de spionaj făcându mai multe rele şi înfăţişându în mare măsură la demoralizarea oamenilor. Şi aievea acestei sentinţe trebuie să ne alăturăm şi noi, îndată ce vom socoti, că detectivii privaţi nu posedă nici o autoritate legală, nici un obligamint de serviciu, ci-şi cunosc numai şi numai interesul său particular, şi din această cauză în infernală luptă pentru esistenţă poate să se facă periculosa. Vre-o câteva exemple numai decât ne vor lumina.

O muere este jalusă faţă cu bărbatul

Câteva date din istoria Fondului viduo-orfanal archidiecezan. — Credem, că pre cetitorii foii noastre îi interesază foarte tare trecutul fondului viduo-orfanal archidiecezan, pentru-că de o parte acest fond are menirea frumoasă de a ajuta pre preotesele văduve şi pre orfanii de preoţi, ér de altă parte în zilele din urmă s'au publicat într'o foie românească nisece date false şi tendenţioase cu privire la trecutul şi starea actuală a acelu fond.

Pentru ca nimeni să nu pótă fi dus în rătăcire, noi vom publica câteva date autentice din trecutul fondului acestuia basându-ne aserţiunile noastre pre acte publice, cari partea cea mai mare se află în mâinile Clerului, aşa încât adevărul aserţiunilor noastre va pute fi uşor controlat chiar şi din partea preoţilor dela sate, cari şi-au ţinut şi-şi ţin arhivele în ordine.

Precum apare din circularul Mitropolitului Alesandru Şterca-Şuluţ de dtă 2 Octomb 1865 Nr. 1010, „Fondul pentru preoţii deficienţi, preotesele văduve şi orfanii de preoţi“ s'a înfiinţat sub episcopul Făgăraşului Ioan Leményi în 20 Octomb 1838, adevărat pre când o parte însemnată din diecesa Gherlei şi a Lugosului se ţinea de diecesa Făgăraşului, care încă nu era ridicată la demnitatea de archidieceză. Totu din circularul acesta se vede, că dela anul 1838 până la anul 1848 fondul amintit a crescut din an în an din următoarele taxe, şi anume: dela fiecare care preot pre an câte 1 fl.; dela fiecare care viceprotopop, administrator protopopesc, şi profesor din Blăşiu câte 2 fl. 50 cr.; dela fiecare care protopop şi dela vicariul Făgăraşului câte 3 fl.; dela fiecare care canonic câte 5 fl., şi dela episcop câte 100 fl. pre fiecare care an.

În decursul acestor şeci ani, precum apare din estrasul raţiunilor publicat prin circularul de dtă 14/2 Maiu 1852 Nr. 509, în fondul acesta au curs următoarele sume: În

an.	1838:	601 fl. 40	cr. m. c.
„	1839:	546 „ —	„ „ „
„	1840:	702 „ 34	„ „ „
„	1841:	1054 „ 16	„ „ „
„	1842:	1919 „ 04	„ „ „

său, şi poate că fără de nici o cauză. Dar ea nu poate scăpa de torturătoarele sale gânduri. De aceea se îndreptă la o agentură privată de detectivii şi o încredinţă, să-i supravegheze bărbatul, făcându după aceea raportu. Firesce că detectivul îşi acomodează raportul, după cum a fost convingerea soţiei despre infidelitatea bărbatului ei. De multe ori detectivul nu-i trece prin minte, să controleze pre respectivul bărbat, fiindcă e destul de cunoscător de oameni şi expert, ca să-şi pótă face recerutul raportu şi fără de control. Cu ceva equivocitate şi nesiguranţă în espresuni în atari casuri poţi isprăvi mult. Lucrul principal este, ca însărcinătoarea să fie deocamdată îndestulată — şi să revină. Pentru-că atari informaţiuni sunt scumpe. Nu arareori se întâmplă, de nu numai femea încredinţă detectivilor supraveghierea asupra bărbatului său, ci totu odată şi bărbatul asupra muierii sale. Mai próstă devine istoria, dacă într'un atare casu amindoi soţii de căsătorie fără de a sci se servesc de una şi aceeaşi agentură de detectivii. Ambe „umbrele“ — căci aşa se numesc de popor detectivii — mergu apoi mână în mână în toate. Lucru firesc apoi, că atât bărbatul cât şi muere sunt cei de rînd. Uneori „ambe umbrele“ se tradă una pre alta, fie din întrecătorie, din pismă negustorescă ori din

an. 1843:	765 fl. 36	cr. m. c.
" 1844:	658 " 06	" " "
" 1845:	511 " 23	" " "
" 1846:	1973 " 20	" " "
" 1847:	1482 " 12	" " "
" 1848:	960 " 50 ³ / ₆	" " "

Conspectul acesta este făcut de canonicul Ștefan Boeriu pe baza unor acte demne de credință, revădute și de comisiunea regescă și de Ordinariată, și așa cu privire la autenticitatea lui nu poate încăpe nici o îndoială. Din acest conspect se vede destul de limpede, ce neadeveră mare cuprinde aserțiunea publicată în foaia românească amintită mai sus, în care se țice: „Scimă cu toții, că fondul acesta la 1848 fiind de 80 de mii, s'a nimicit cu desăvârșire prin vitregimea timpului.” De unde s'ar fi putut aduna 80 de mii floreni, când fiesce care preot plătia numai 1 fl. pe an și când nici acest floren, precum arată totă rațiunile și conspectul amintit, nu s'a putut încasa regulat în fiesce care an?

Fondul acesta în an. 1849 a avut, ce e drept, o daună, însă acesta nu a fost decât de 1254 fl. 31 ³/₆ cr. m. conv., precum apare tot din conspectul amintit, unde la rubrica Observațiunii litera i) se țice: „Haec summa per infensos latrones ex exercitu insurgentium egressos in ratiocinantem Canonicum 1849, mense Febr. in fuga constitutum hostiliter irrumpentes inter feros cruciatus ipsi crudelissime inflicto spoliata est.” Va să țică, canonicul Ștefan Boeriu, care a administrat acest fond de la întemeierea lui până după anul 1850, a fost atacat de revoluționarii anul 1849 și între cele mai crâncene torturi a fost silit, să dea suma de 1254 fl. 31 ³/₆ cr. m. c., ce a voit să o mântuască, fugind din Blașiu. Ceialaltă bani așa au scăpat, că aceia nu se află la respectivul canonic, ci erau elocați, precum apare din numeroasele decrete guberniale citate în rubrica observațiilor din conspect.

Dela an. 1848 până în 1865 nu s'a încasat taxe dela Cleru pentru acest Fond, precum apare tot din cercularul Mitropolitului Alesandru de dtă 2 Octobrie

altă interesă, și atunci adese ori află nebunii soți de căsătorie, în ce cursă au cădută, și urmarea este, că se împacă. Adeseori însă un atare sistem de spionare strică din fundament fericirea familiei, și trista urmare sunt numeroasele divorțuri. Dacă un soț de căsătorie este sătul de jugul căsătoriei și nu are nici o causă justă de divorț, ca să potă scăpa de soția sa, — atunci se îndreptă către o agentură privată, și o miserabilă „umbră” se deobligă a procura dovezi în contra nefericitei soții, ca însărcinătorul să-și potă ajunge scopul, la care a țintit, adică divorțul.

Dacă un părinte are neîncredere față cu fiul său fiica sa, fratele față cu soră-sa, neguțătorul față cu companionul său, toți aceștia se pot adresa la o agentură, și mulți o și facă acesta. Cine nici nu visază, este între împrejurări urmărit de o „umbră” la tot pașul și supraveghiat în toate faptele sale. Ce privește furăturile în special, pre acestea adeseori le ocrotesc poliția secretă privată, făcând dintr'însele a adevărată industrie, fiindcă o mulțime de furături nu mai ajunge a fi urmărită de justiție chiar nici atunci, când detectivul cunoște pre hoț. Atunci ambii ast-fel fac „Geschäft”-ul:

Dacă agentura a luat asupra-și, să vegheze asupra unor anumite bonuri furate, atunci agentura prin placate lipite pre colțurile stradelor face tuturora cunoscut, că

1865 Nr. 1010, și acesta s'a întâmplat mai virtos din causă, că guvernul absolutist transilvanu îndată după revoluțiune luase sub administrarea sa în mod arbitrar și acest fond; ceea ce a produs mare resens în cleru. Apoi este cunoscut, că în decursul revoluțiunii mulți preoți au suferit daune materiale însemnate, și așa nu s'a aflat a fi cu cale, să mai fie îngreunați și cu taxe pentru fondul acesta.

La anul 1862, când acest Fond se află sub administrarea guvernului transilvanu, capitalul ajunsese la 13.790 fl. m. conv., precum se vede și din conspectul alăturat la cercularul Nr. 1010 din 1865. Capitalul acesta s'a împărțit prin Guvern între Archidieceasa de Alba-Iulia și diececele Gherlei și Lugoșului în modul următoriu:

Archidieceasa	a primită	8598 fl. m. c.
Dieceasa Gherlei	" "	4134 " " "
Dieceasa Lugoșului	" "	1058 " " "
		suma 13790 fl. m. c.

Partea cuvenită Archidiecesei de Alba-Iulia s'a administrat tot de Guvern până în an. 1866, când prin nota sa de dtă 4 Augustu 1866 Nr. 8159 guvernul a transpus partea Fondului cuvenită Archidiecesei sub administrarea Capitului din Blașiu, numărându la mâna acestuia prin perceptoratul din Blașiu 8590 fl. în obligațiuni și 2102 fl. 60 ¹/₂ cr. în bani gata. Îndată ce Fondul acesta a ajuns sub administrarea organului competent, adică a Capitului, a crescut din an în an în mod îmbucurător cu atât mai virtos, că dela anul acesta până în 1889 clerul archidieceșan a început a plăti din nou taxele sale după norma stabilită pentru anii 1838—1848. Ast-fel după cercularul mitropolitan de dtă 16 Februaru 1868 Nr. 290 fondul ajunsese cu finea anul 1867 la 18,760 fl. 47 ¹/₂ cr. v. a.

Cu dece ani mai târziu, adică cu finea anul 1877 — după cercularul Nr. 182 din 1878 — statul activ al Fondului deficienților, preoteselor văduve și orfanilor de preoți eră de 73,189 fl. 68 ¹/₂ cr., ceea ce este de a se mulțami în parte mare însemnatul capital, ce a primit acest

cine va aduce la agentură lucrurile furate, primesce o anumită remunerațiune bunșoră. Placatele din colțurile stradelor le cetesce acum și hoțul, și nu arareori elu joca rolul unui om onorabil, cel puțin într'atata, încât se fățarese a fi găsitorul cel onest, aducându agenturei bonurile furate spre a primi apoi remunerațiunea promisă. Acum toți s'au ajutat, fiesce care în felul său: hoțul i-s'a plătit, pentru că a furat rămânându nepedepsit, agenturei i-s'a plătit, pentru că și-a implinit lucrul luat asupra-și, și cel păgubit prin furt? Da, acela încă este îndestulat, dacă-și reprimisce două trimi din cele furate. Pentru altă dată, — ast-fel își propune elu, — va fi mai precaut. Hoțul însă-și repețesce în alt loc din nou operațiunea sa nu prea periculoasă, ci mai virtosă rentabilă. Sute de furtașuri și atacuri se comit în fiesce care an în orașul New-York, fără ca publicul să afe despre ele ceva. Nu amintesce nimica despre ele nici chiar anuarul oficioșei poliții orașeneș. Lucrurile furate în multe casuri de acestea „pre lângă o onestă remunerațiune” au ajuns mare parte erăși în posesiunea celor păgubiți. Apoi că multe crime și deliecte, ce se fac adeseori prin mijlocirea detectivilor privați, sunt o mare pagubă socială, nu mai e de lipsă a se demustră.

(Va urma)

fond din venitele intercalare după mórtea Mitropolitului Șuluțu. La sfârșitul anul 1888 — după cercularul de dtă 15 Febr. 1889 Nr. 647 — statul activ eră de 96,492 fl. 74 cr.

În Sinodul archidieceșan din 1889 s'a înființat un fond separat pentru preoții deficienți, la care Escelența Sa Mitropolitul Vancea a pus basa prin un capital de 5000 fl., er fondul de mai înainte al preoților deficienți, preoteselor văduve și orfanilor de preoți și-a căpătat numirea de fond viduo-orfanal, menit a tinde mâna de ajutor numai preoteselor văduve și orfanilor de preoți. Acest Fond după cercularul Nro. 413 din 1892 eră la sfârșitul anul 1890 de 108.977 fl. 23 cr., eră la sfârșitul anul 1891 de 111.214 fl. 07 cr. Din acestea se vede apriat, că fondul a crescut treptat și a oferit posibilitatea de a împărți ajutoare din ce în ce mai mari, așa că unele preotese văduve, cari au mai mulți orfani, capăta ajutoare până la 80 fl. pre an, și nu sunt „batjocorite” cu câte 20—25 fl. la an, cum se exprimă foaia amintită, și dacă numărul preoteselor văduve, care trece preste 150, nu ar cresce din an în an, ajutoarele ar fi și mai mari. Clerul i-se dă samă despre crescerea fondului din fiesce care an prin publicarea rațiunilor în estras, precum se publică atari rațiuni și din partea altor corporațiuni, ca d. es. din partea Asociațiunii transilvane, și nici nu s'ar pută să se publice per extensum din cauza numeroșilor debitori privați, cari figură în rațiuni, și din motiv, că rațiunile sunt foarte voluminoșe, și ast-fel țipărirea lor ar fi împreunată cu spese considerabile. Ce privește „neesactitățile” accentuate de corespondentul foii numite în rațiunile fondului viduo-orfanal, observăm, că acelea numai atunci ar ave apariță de adevăr, cându acel corespondent ar fi dovedit, că statul activ din 1891 este mai mic decât statul activ din 1890; ceea-ce însă nu se potă dovedi în contra cifrelor indigite mai sus. E drept, că obligațiunile publice în 1891 arată 50 fl. mai puțin ca în anul 1890, însă acesta provine de acolo, că sortindu-se unele obligațiuni de rescumpărarea decimelor de vii, cari figură la statul activ din 1890, cu banii căpătați în urma sortirii nu s'au cumpărat hârtii de aceeași valoare, însă banii întrecători au rămas în fond și au fost trecuți în percepțiunii la rubrica „capitale replătite”.

Diferința de 415 fl. 1 cr. la interesele obligațiunilor publice între rațiunile anul 1890 și 1891 provine de acolo, că în rațiunile anul 1890 sunt tractate ca obligațiuni publice și obligațiunile „Transilvania”, precum și acțiunile și scrisurile fonciare „Albina”, precând în rațiunile anul 1891 interesele acelor hârtii sunt trecute între interesele obligațiunilor private. De aci provine, că interesele obligațiunilor publice în 1890 sunt mai mari, er ale celor private sunt mai mici decât în 1891. Însă dacă adunăm ambe rubricile acestea la un loc, aflăm, că în 1890 au fost

interese la obligațiuni publice	2804-16
" " " private	2027-75
suma	4831-91

er în 1891 au fost

interese la obligațiuni publice	2389-15
" " " private	2808-96
suma	5188-11

adeacă în 1891 interesele sunt cu 356:20 mai mari, și nu cu 415 fl. 01 cr. mai mici, ca în 1890.

Éta dar, că cele publicate de fôea amintită n'au nici o basă. Fondul viduo-orfanal se administrează chiar în sensul unor statute votate de „sinodul archidieceșan din 1889“, care se află în mâna tuturor preoților din Archidieceșana noastră.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

La inițiativa contelui Ferdinand Zichy și a principelui Nicolae Esztherházy mai mulți magnați catolici s'au întrunit la o conferință cu scopul de a decide, ce poziție ar fi să se ia în casa magnaților cu ocaziunea desbaterii bugetului de culte în cestiunea matriculelor. La conferință au fost de față și câți-va episcopi. Conferința s'a împrăștiată fără a aduce vre-o deciziune meritorie, de-orece primatul într-o epistolă a rugat pre magnații adunați, să abstea de o cam dată dela aducerea vreunei deciziuni definitive, după ce afacerea cu matriculele n'a ajuns încă în stadiul său final. Va să dică afacerea asta odiosă se tot amână spre neliniștirea continuă a clerului și a părinților creștinesci.

Germânia.

Mai mulți fruntași catolici din Germânia au publicat cu datul 1 Mai un apel către întregul popor catolic german, în care îl rugă, să participe în anul acesta în numărul cât se poate de mare la peregrinajul, ce se va aranja în jumătatea primă a lunii viitoare la mormântul sântului Bonifațiu. Sântul martir Bonifațiu e înmormântat în Fulda. La acest loc se îndatinază a conveni episcopii germani pentru a-și ține conferințele sale, și tot aci se aranjează și peregrinajul, pentru ca poporul german să aibă ocaziune a câștiga puteri nouă și tărie întru mărturisirea credinței catolice. În anul acesta peregrinajul va fi și mai impozant, și toți peregrinii se vor ruga împreună pentru triumful credinței și pentru Pontificele suprem, ca să-l concedă Dumneșeu, să potă ajunge în deplină sănătate jubileul său episcopesc de 50 de ani. Peregrinajul se va face în zilele 6 și 7 Iunie a. c.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Cel mai însemnat eveniment politic al săptămânei este prezentarea proiectelor pentru regularea valutei, întâmplată în parlamentele din amândouă părțile monarhiei. Sâmbătă în 14 Mai ministrul Wekerle a prezentat parlamentului din Budapeșta cinci proiecte. Cuprinsul acelor proiecte cetitorii nostri îl cunosc în de ajuns. De aci în colo deci în locul florenului vine coróna cu 100 fileri sau bani. Vom avea bani de aur, de argint, de nickel și de bronz. Vor fi și bani de hârtie, însă în cantitate limitată. În locul valutei austriace vine valuta de corónă. — Casa deputaților a primit cuvintele

ministrului Wekerle cu urări însuflețite de „să trăască“, dându ast-fel a se înțelege, că primirea proiectelor nu va întâmpina dificultăți. În Austria lucrurile merg mai rău. Acolo regularea valutei dă de pedeci, și ministerul va avea a se lupta cu mari greutăți, până când va reuși, să câștige acelor proiecte majoritatea recerută.

Tot în ședința de Sâmbătă a decis parlamentul și modalitatea participării la jubileul încoronării din 8 Iunie. Amândouă casele corporilor legiuitorilor eși într-o întâmpinarea regelui în 6 Iunie, apoi se vor prezenta érași în corpore înaintea Maestății Sale.

În ședințele de Lună parlamentul a terminat desbaterea bugetului ministeriului de justiție, érá Mercuri a început desbaterea bugetului ministeriului de culte, care promite a fi foarte interesantă.

Croația.

Dieta croată a fost disolvată prin rescriptul regesc. Rescriptul regesc înșiră reformele împlinite în sesiunea trecută și dă espresione sperării, că era reformelor se va pute continua. Alegerile cele nouă sunt scrise pre zilele dela 30 Mai până la 4 Iunie. Opoziția se pregătește la alegeri cu toate puterile.

Italia.

Crisa ministerială pentru moment se poate dice că e terminată. Aprópe toate portofoliile și-au primit titularii. Giolitti e la presiđu și interne și provisor la tesaur. Ministru de esterne e Brin. În scurt noul minister va avea să se presinte camerei, și Giolitti espunându-și programul se va și grăbi a provoca votul camerei. Programul lui Giolitti nu cuprinde nimica nouă. El va accentua, că în politica esternă va urma într-o cale apucată de înaintașul său, și că Italia va împlini toate dorințele, ce le are față cu aliații săi. Mai departe va declara, că toate puterile sale le va folosi pentru restabilirea echilibrului financiar. Firesce că declarațiunea asta va fi primită cu plăcere, numai cât realizarea ei are să fie mai grea. Giolitti crede, că și în bugetul ministeriului de război se pot face cruțări; numai cât e probabil, că la asemenea cruțări nu se vor învoi aliații Italiei. Giolitti va trebui în sfârșit să se convingă, că fără de dări nouă echilibrul nu se poate restabili, va trebui însă în același timp să se convingă și despre aceea, că dări nouă nu se pot pune pre umerii bietului popor italian. Urmarea va fi, că și Giolitti va merge după marchisul di Rudini.

Grecia.

Alegerile parlamentare sunt terminate. Învingerea este a lui Trikupis. Delyannis a fost bătut cu desăvârșire. Învingerea partidei lui Trikupis e salutăată cu îndestulare atât în țară cât și în străinătate. Rămânerea la putere sau învingerea partidei lui Delyannis ar fi însemnată războiul civil, după ce Delyannis s'a fost pus în opoziție cu însuși regele. Dintre ministrii actuali mai mulți

au rămas nealeși. De aci se poate face concluziunea, că îndată după întrunirea parlamentului ministerul se va remania, avându să ajungă la putere Trikupis.

Correspondențe.

Budapeșta, 14 Mai 1892.

Stimate Domnule Redactor!

(Baross. Bogisich. Caplan și șovinisti.)

Dela mórtea lui Deák și a lui Andrassy Budapeșta n'a arătat un doliu așa profund pentru mórtea nici unui bărbat de stat, ca acum pentru mórtea tinărului ministru Baross. Lucrul este ușor de înțeles. El a fost reprezentanta cel mai pronunțat al ideii Ungariei celei nouă făurite la focul șovinismului. Și pentru Ungaria acesta el a și lucrat mai mult ca oricare alt ministru dela 1867 încóce. El a vorbit foarte puțin despre „desvoltarea pactului dela 1867“, idealul lui Apponyi; a desvoltat însă pentru aceea pactul acesta în resortul său spre deplina mulțămire a lui Apponyi. Încă și mai puțin a vorbit despre „uniunea personală cu Austria“, Eldorado Kosuthianilor; a lucrat însă în resortul său fără șgomot pentru uniunea aceasta, așa cât în întreg ministerul el a fost persoana cea mai agreată Kosuthianilor. În parlament ședea în drépta, însă lucră tot pentru programul stingei. Surdeea de multe ori, când auđia fulminantele filipice ale Apponyștilor și Kosuthienilor în contra guvernului. Surdeea însă, pentru-că șcia, că în resortul lui toate dorințele opusēțiunii se împlinesc sub masca politicei guvernului, și așa de opusēțiune, într-o câtă îl atinge pre el, rdeea ca de un lucru de prisos.

Pre terenul politice comerciale și industriale planul lui mergea într-acolo, ca pre Austria să o facă, să pără de fôme, și centrul economic al monarhiei să-l trecă preste podul de preste Lața la Budapeșta. Și de câte ori făcea câte un pas, — și de acestea a făcut multe, — prin care se apropiă mai tare de realizarea planului acestuia, tot-deuna răsuna aplausele în tot orizontul parlamentului din stînga estemă până în drépta estemă. Singurul ministru ungar a fost el, care a stat ore cum preste toate partidele și pre toate le-a mulțămít, căci într'insul erau concentrate și planurile cele mai estravagante ale magiarismului nou, însă clarificate de lumina și stîmperate de moderațiunea unui bărbat ales de stat. În inima sa unia toate dorințele lui Rákoczy și Kosuth. Calea însă spre realizarea lor i-o aréta mintea aședată a lui Széchényi, Deák și Eötvös. Pentru aceea rezultatele politice lui sunt foarte mari, și șovinismul nici într-un ministeriu nu poate aréta atâtea rezultate ca într'alul lui.

Abstrăgându însă dela acestea, energia lui a fost admirabilă. Prin studiul neobosit privat și-a câștigat cunoștințele cele mai detaiate în resortul său. Nu odată cu cunoștințele lui îi aducea în perplexitate pre directori bătrâni de ai căilor ferate. El a unit serviciul postelor cu al telegrafului, a întemeiat casele parsimoniale de post, căile ferate principale le-a adus în mâna statului, a desvoltat căile ferate vicinale, a întemeiat navigațiunea ungara, consiliul industrial, agenturile comerciale în Balcani, a introdus referenții economice, s'a apucat de regularea Porții de fier și a Dunării

superiore, a introdus repausul de duminica și instrucțiunea de duminica a lucrătorilor, a încheiat tratatul comercial cu Germania, Italia și Belgia, a introdus mai întâi în Europa tarifa după zone și a curățit ministeriul său cu mătura cea lungă de toate mediocritățile, la cari le era locul prin oficii mai inferioare, și de toți cei puțin sinceri cauzei publice. Încordarea prea mare a trebuit să-i ruineze trupul, care și alui lui a fost numai trup omenesc, și în mijlocul lucrului celui mult n'a aflat timp de a se pregăti nici pentru momentul cel mai serios al omului, pentru momentul morții, căci în orele din urmă dorind el însuși un preot spre a se pregăti pentru moarte, când a venit preotul, atunci el era deja mort.

Înmormintarea lui a fost imposantă. Pre timpul conductului toate localurile în Budapesta erau închise, era pre stradele conductului toate lampelile erau aprinse și decorate cu flori negre. Podul de fier de preste Dunăre s'a încovoiat formal sub greutatea publicului celui mult, ce a însoțit conductul, era binecuvântarea osmintelor o a îndeplinită chiar Primatul Vaszary asistat încă de trei episcopi.

Cetitorii în toate acestea vor vedea o dovadă, cum știu Magarii să-și prețuiească bărbății săi de talent și energie rară. Se înșală însă. Dacă Baross ar fi fost încă pre atât de talentat și energic, precum a fost, masa cea mare a publicului l'ar fi ignorat, de cumva nu ar fi suflat din toate puterile și în bucinul șovinismului, căci șovinismul este măsura unică, după care se măsoară valoarea tuturor.

Ce se ține însă de noi, mult ne-ar folosi, când diaristica noastră ar espune cu totă fidelitatea planurile și activitatea unor bărbăți de valoarea lui Baross pentru ideile domnitoare astăzi în publicul magiar. Am cunoștea din așa ceva mult mai bine pusă în față noastră față cu contrariul decât din monotonele Ieremiade asupra magiarisării și din ciclul lung de articuli cu privire la suciturile vre-unui „grup” ambițios din mijlocul nostru. Căci bine să ne înțelegem: Lupta cu un musicant ca Csáky ne este relativ ușoară. Când ar lua însă în mână portofoliul ministeriului de culte și instrucțiune un bărbat de valoarea lui Baross, atunci lupta ne-ar fi înștită mai grea. Cunoșterea puterii inamicului și în tactica militară este condițiunea întâia de luptă. Și apoi să nu uităm, că în parlamentul magiar este deja un număr frumos de bărbăți tineri ca Baross, crescuți în era nouă dela 1867, talentați, inteligenți și energici, cari așteaptă numai ocaziunea, ca să ajungă la minister. Cu aceștia ne va fi lupta multă mai grea, decât cu ministeriile de până acum, în cari au ședut foarte mulți bărbăți mediocri. *Sapientia sat!*

Mai în anii trecuți decanul Bogisich din Pesta a fost introdus în bisericile catolice din Pesta limba magiară în locul limbei germane pentru părțile acelea ale cultului dumnezeesc, la cari se folosese limba poporului. Acum însuși el s'a convins, că pașul a fost greșit, de-orece publicul mare german, care nu cunoștea limba magiară, a început a se înstrăina de biserică. De aceea a și cercat, să introducă erași statul de mai înainte. I-au făcut însă mare opusă tinerii caplani din Budapesta, cari

nu voesc să audă de limba germană. Caplanii aceștia ai magiarismului înțeleg ca nicăiri în lume cuvintele Mântuitorului: „*Mergându învețați toate popoarele.*” Sărbătorea sântelor Rusalii, ce se apropie, ar trebui să le aducă aminte, că Dumnezeu nu a dat darul limbei jidovești la popor, ca să înțelegă pre apostoli, ci apostolilor le-a dat darul tuturor limbilor, ca să potă predică popoarelor. În consecință urmându infalibilul exemplu al lui Dumnezeu nici ei n'ar trebui să aștepte, ca poporul să învețe limba lor, ci ei să învețe limba poporului.

Tot acești caplani poftesc, ca la cultul dumnezeesc Maiestatea Sa să nu se mai numească fără numai rege Apostolic, și nu și împărat. Dară sacra Congregațiune a Riturilor din Roma încă la 1860 a emis un decret, prin care se dispune, că în imperiul austro-ungar la cultul dumnezeesc Maiestatea Sa să fie numită tot-deuna: împărat. De altă parte tot acest decret concede, ca pre lângă titula de împărat în unele țări să se potă adauge și titula de rege, cum se întâmplă p. es. în Boemia, sau vre-o altă titula locală. Înfocații caplanii se vede că nu cunosc dispozițiunile Sântului Scaun, când poftesc, ca titula: împărat, să se omită cu totul în rugăciunile publice. Însă și fără de aceea e adevărat, că Maiestatea Sa este rege al Ungariei, însă pentru aceea este tot odată și împărat al unui imperiu. După caplanii aceștia însă Maiestatea Sa în bisericile din Bucovina ar trebui să fie numită numai duce, în cele din Tirol numai marchis, era în cele din Roma Sântia Sa Papa să fie numită numai: episcopul nostru, fiindcă Sântia Sa este episcopul Romei, și n'ar trebui să se uite la aceea, că episcopul Romei este și Capul bisericii.

Se vede, că înheritații aceștia caplani înrolați în cavaleria ușoară a șovinismului nu o prea înțeleg în serios nici cu teologia, nici cu logica.

Salutare frățească!

Aa.

Noutăți.

Gimnasiul superior gr. cat. din Blășu a fost cercetat în săptămâna acesta (15—17 a. l. c.) de către *Magnificența Sa Dr. Fındlyi Henrik*, profesor universitar în Cluș și directorul suprem preste școlile medii din districtul Clușului, care a asistat la propunerile profesorilor și la examinarea studenților și s'a decherat mulțumit cu progresul, ce se face în gimnasiul nostru.

Esamenle de maturitate scripturistice la gimnasiul superior gr. cat. din Blășu s'au ținut din 16—21 a. l. c. fiind 21 de maturisanți.

Producțiune teatrală împreună cu joc va fi Sâmbătă în 21 a. l. c. în sala otelului „Univers” din Blășu în favoarea înființării societății teatrale de diletanți. Se vor produce: a) *Rusalii*, vaudevill într'un act de V. Alexandri, b) *Paracliserul*, sau *Florin și Florică*, operetă într'un act de V. Alexandri, c) *Nunta țărănească*, tablou național într'un act. Începutul la 8 ore seara.

Convocare. Adunarea generală a despărțimintului *Murșu-Oșorhei* al Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român e convocată pre *Mart* în 7 Iunie st. n. a treia și de Rusalii pre 1 oră d. a. în comuna *Nasna* în casa parohială. — Membrii despărțimintului și toți, cei ce se interesează de scopurile Asociațiunii, sunt rugați a se prezenta la numita adunare. — *Murșu-Oșorhei* în 18 Maiu s. st. n. 1892. *Vasilii Hossu*, protopop și director.

Reuniunea femeilor române din Mediaș și jur convocă adunarea generală pre 2 Iunie st. n. 2 ore d. am. în școla gr. cat. din Mediaș.

Mulțămire publică. Subscribul în numele reuniunii învățătorilor din Comitatu Clușului prin acesta aducă cea mai ferbinte mulțămire maritimogilor d. Vasiliu Albon, preot gr. cat. în Vișa, și Aureliu Poruț, nou ordinar preot din Rediu, pentru 14 opuri de valoare, pre cari au binevoit a le dona bibliotecii reuniunii noastre. Dea bunul Dumnezeu, ca exemplul susnumitorilor d. preoți să-l imiteze și alți inteligenți, căroră le zace la inimă prosperarea și înflorirea culturii poporului român. — Rediu, 11 Maiu 1892. *Ioan Orosfaiant*, bibl. reuniunii.

La școla de cadeți din Sibiu cu începutul anului scolastic, 15 Septembrie 1892^{3/4}, se vor primi în cursul I. 30—50 de aspiranți, era în cursurile II, III și IV se vor primi numai atâția aspiranți, câte locuri vor fi disponibile. Cu privire la condițiunile de primire observăm, că cei ce voesc a păși în cursul I, trebuie să aibă cel puțin 14 ani impliniți să nu fie trecuți preste 16 ani și să fi absolvat 4 clase la vre-o școla medie publică ori cu drept de publicitate. Pentru cursul al II-lea se recer 5 clase, pentru al III-lea 6 și pentru al IV-lea absolvarea școlilor medii. Cei ce doresc a fi primiți, în cursul I, au să prezente testimoniile de pre ambele semestre ale anului scolastic 1891^{1/2} și de pre semestrul al II-lea 189^{1/2} și să facă esamen de primire din limba germană, aritmetică, geometrie, istorie și geografie în estensiunea, în care se propun aceste obiecte în școlile secundare; era cei ce voesc a fi primiți în celelalte cursuri, se supun la esamen din obiectele prescise pentru cursurile precedente. Didactru se pretinde pentru fii de ofițeri în activitate 12 fl., pentru fii ofițerilor în rezervă și a oficialilor de stat 60 fl., pentru ceialalți câte 120 fl. pre an, solvinți în 15 Septembrie și 1 Maiu la comanda școlei c. și r. de cadeți din Sibiu.

Klapka György, faimosul general al revoluțiunii magiare din 1848^{9/10}, a reposat în 17 a. l. c. în Budapesta în etate de 72 ani.

Asigurarea obligătoare. Se anunță din Viena, că guvernul va prezenta parlamentului un proiect de lege pentru introducerea asigurării obligătoare în contra focului. Se înțeleg dela sine, că în cazul acesta asigurarea ar ave să se facă la stat și nu la societăți. Această instituțiune ar fi foarte folositoare pentru cetățeni și proventuosă pentru stat.

Un proces monstruos s'a pertractat din 12—17 a. l. c. la tribunalul din Brașov. Anume întimplându-se la 22 Febr. 1887 alegerea de primar în comuna Arpașul-de-sus în comitatul Făgărașului, protopretorele contra voinței poporului a pus de primar pre un Vasiliu Dateșu, pre care l'a și jurat. Poporul indignat de purcederea protopretorului a început să strige, că nu voesc pre Dateșu, ci că vre pre Vizante. Protopretorele vădându, că nu are încărău, a propus poporului și alegerea lui Vizante, care se și întmplă cu unanimitate. Acum erau doi primari, a doua alegere însă a nimicit o autoritatea comitatensă sub cuvint, că s'a făcut prin amenințarea protopretorelui, care împreună cu protejatul său Dateșu au acusat pre 160 de locuitori din Arpașu pentru nesubordinațiune față cu autoritățile administrative. Dintre acușă achitați au fost numai 34, era ceialalți condamnați la carceră dela 1—7 luni.

Emigrările lea dimensiuni tot mai mari în Ungaria de sus. Numai în comitatul Szepes s'au eliberat dela începutul acestui an până acum aproape 3000 de pasaporte.

Casă de morțe. *Alexandru Neagoș*, proprietariu, după un morbu scurt a reposat în Sibiu la 15 a. l. c. în al 57-lea an al vieții. Iu deplângu soția și 7 fi, precum și numeroșii consangeni și amici.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericii române din Ungaria și Transilvania, dară mai ales din părțile bănățene ale diecesei Lugosului.

„Da veniam scriptis, quorum non gloria nobis causa, sed utilitas officiumque fuit.“
Ovid.

Conferința episcopilor din Ungaria ținută în 25 August 1850 a recunoscut, că „pentru întărirea bisericii gr. catolice înainte de toate este de lipsă, ca cu respectarea deosebitelor naționalități să se înmulțescă episcopatele“.

Drept din această cauză în conferința ținută în Viena la 18 Nov. 1850, unde a fost de față I. Scitovszky Archiepiscopul Strigonului, *Basilii Erdélyi* episcopul unită de la Oradea-mare, *Alexandru Bach* ministrul de interne, *Thun* ministrul cultelor, *Eduard Bach* comisarul civil c. r. din Transilvania și *Prinzer* consilierul de secțiune ca actuar, prin înțelegere unanimă s'a fost decisă a fi de lipsă și de folos atâtu pentru biserică, cât și pentru statu reinvierea Mitropoliei gr. catolice române și înființarea alor două episcopii cu reședința în Gherla și în Lugosul.

După ce propunerea conferinței dată în această privință prin înalta rezoluțiune maiestică de d. 12 Decembrie 1850 fu aprobată, ¹⁾ la anul 1853, 26 Nov. (sexto Calendas Decembris) prin Bulla fericitului Pontifice Piu al IX-lea „Apostolicum Ministerium“ s'a canonizat Episcopia gr. cat. a Lugosului.

Măcar-că diecesa Lugosului în formă canonică numai din datul canonisării sale își dată înființarea și activitatea sa, dară precum toate așezămintele publice, așa și înființarea acelei diecese se bazează pe dezvoltarea treptată a unui trecut istoric, ce a premersu acelei înființări.

A da o iconă după putință esactă și deplină despre acel trecut istoric este încă cestiunea viitorului și chemarea istoricilor competenți, și acel trecut nici că se pte restringe între colonele vre-unei foi, fie și cotidiene.

Dară a adună și a subministra date și documente pentru ilustrarea acelui trecut este chemarea deosebită a fiesce căru membru al bisericii noastre.

Acest scop și-l-a propus și scriitorul acestora, când în cele următoare pune înaintea cetitorilor acestei foi nescari documente și notițe istorice referitoare la mișcările s. Uniri din părțile bănățene ale diecesei Lugosului, și încă numai pre ună perioadă de 77 ani dela începutul vécului al 18-lea. Eră acosta tot-deuna se va face în legătură cu mișcările Unirii din alte părți și țeri de sub domnirea casei habsburgice locuite de Români ori de alte popore de rită oriental.

I.

Statulă parochiilor din diecesa Lugosului, și notițe despre Unirea din vécul al 14—15-lea.

Diecesa Lugosului constă din parochii ardeleni dismembrate dela Archiepiscopia Alba-Iuliei și din parochii bănățene dismembrate dela Episcopia gr. catolică română a Oradei-mari.

După Șematismul diecesan din 1891 diecesa Lugosului numără 159 parochii și curatii cu 92,175 suflete gr. catolice. Dintre acestea 96 cu 51,596 suflete cadă în părțile transilvane, eră 63 cu 40,579 suflete cadă în părțile banatice.

Din cele 96 parochii și curatii transilvane abia numai 6 își dată înființarea sa dela timpul înființării diecesei în cōce, dintre cele 89 rămase înființarea alor 19 cade între 1800—1852, eră 71 s'au înființat între anii 1700—1800, ori unele și din timpuri mai vechi.

Cu totul deosebită este timpul înființării parochiilor din părțile bănățene ale

¹⁾ Veđi Cercularul Capitulu catedrală din Blași din 21 Febr. st. v. 1851.

diecesei. Așa ađi numai 3 parochii sunt înființate între anii 1738—1776, 21 parochii s'au înființat în vécul al 19-lea până la anul 1852 inclusive, eră 39 parochii s'au înființat dela anul 1853 încōce.

Deci pre cându relațiunile religioare ale parochiilor din părțile transilvane au rămasă așa dicēndu în statul cel vechi, pre atunci în părțile banatice lățirea s. Uniri în parte se dată dela timpul înființării diecesei.

De aci însă să nu se conchidă, ca și cum Unirea în părțile banatice ar fi răsărită ecă numai ca din sēnină abia în timpurile mai târđie, căci aceea-și Unire și în acestea părți are aceea-și urđire, acela-și început și trecut ca și în părțile transilvane și ungu-rene, cu acea deosebire însă, că în părțile transilvane și ungu-rene, parte pentru-că parochiile unite din acelea părți eră sub jurisdicțiunea și supraveghiarea mai de aprōpe a Mitropolitului unită, ori sub influința episcopului rom. cat. dela Orade și a celui gr. catolic de Muncaci, parte și din alte împrejurări, Unirea mai ușor s'a putut lăfi și întări decātu în părțile bănățene, unde felurite relațiuni politice, sociale și bisericesti, cu totul divergente de cele din Transilvania, au făcutu, ca Unirea bisericescă, începută încă în vécul al 14-lea și continuată până cătră finea vécului al 15-lea, în partea primă a vécului al 18-lea să se resusciteze cu succes, ceea ce deși cătră mijlocul acelui véc a scăpată, dară în vécul al 19-lea eră a renviat cu mai mare putere.

Cum s'a făcutu acesta, etă câteva notițe. Am dis, că Unirea bisericii române gr. or. din Bănatu fu începută încă mai ales din vécul al 14-lea, apoi continuată până cătră finea vécului al 15-lea. După ce „*asserventi incumbit probatio*“, datorința mea ar fi comprobarea celorl dis. Dară după ce pertractarea detaiată numai singur a acelei teme ar trece marginile unor notițe istorice destinate pentru o tōe, pertractarea cestiunii de mai susu o voi rezervă pentru o oca-siune mai de aprōpe.

Ca totuși conclusiunea finală să fie în legătură cu premise, voi însămnă, că în Bănatu în cercul Timișorei, al Lipovei și în parte al Caransebeșului încă în vécul al 14-lea au existat parochii unite române și sērbesti; că în urma predicelor misionarilor Franciscani renumiți ca *Iacobu de Marchia* din 1436 și *Ioană Capistranu* din 1454—1456 și a pārtinirii regesci din mulțimea cea mare a parochiilor gr. orientale sērbesti și romānesci existente pre timpul Sinodului Florentin (1439) în Ungaria și Bănatu în multe din acelea a străbătu Unirea, încātu la 1456, prin mijlocirea lui *Ioană Capistranu* și a lui *Ioană Hunyadi*, un episcop gr. or. probabil din părțile bănățene, fiindu trimis la Roma, primi s. Unire, și se făc apostolul Uniri între Romāni și Slavi.

Și acum după aceste premise scurte sārind preste 4 vécuri voi da unele notițe referitoare la mișcările s. Uniri din vécul al 18-lea.

Vezi nas.

Istorisire de Nic. T. Zorită

Introducere.

Eă să per? Eă nic odată! . . .

Mi-se pare, că vėđu legiunile strābunilor nostri plecāndu de acasă ca uraganul spre a da peptu cu inamicul patriei.

Mi-se pare, că vėđu scuturile lor formāndu un zid nepētrunsu, coifurile și sābiile cele scurte sclipind fu rađele sōrelui și aruncāndu témă și terore printre dușman.

Mi-se pare, că vėđu în inima lor curajul și abnegațiunea romană, gata spre a se jertfi pentru gloria și fericirea patriei.

Sāngele imi clocotese în vine, inima

imi bate cu tãrie, și fiori de plăcere cuprindă întregul meu trup.

Atunci ună cugetă imi trece ca fulgerul prin creeri: Pentru ce nu m'am născut și eă atunci, ca să mă luptă și să moră împreună cu ei pentru gloria patriei române.

Acestă avntă ală spiritului de grabă se liniștesce, și de nou imi apară înaintea ochilor sufletes vitejii ostași, și îi vėđu, cum formăză șiruri strfuse umėru la umėru și dau năvală asupra nemārginitei grāmeđi a barbarilor.

Ei moră cu suris pre buze, primesc ranele fără murmur și se simt fericiti vėđēndu sāngele sēu curgēndu pėru.

Īși dicu: Dulce et decorum est pro patria mori!

Dar cerul se întunecă la răsărit. De acolo se vėđu venind ōrdele inimice ca populu preste eroicele legiuni.

Ele deși simt neputința sa față cu miile de barbari, totuși țin peptu, și ca ună tunet teribil, ce pre ună momint bagă terore în dușmani, se aud rēsunādu cuvintele ca dintr'o singură gură: Morte saū învingere.

Mōrtea o primesc cu toți, căci de învingere nu mai pte fi vorbă.

În momintul cel mai de pre urmă ună legionar rānită, care pōrtă aquila, se refugieză cu mare greutate în munții din apropiere, cari au fost martorii atōr lupte sāngerose. Se refugieză în pădure și ostēnită de mōrte cu ultimele puteri strnge la sine însămnul legiunii și cade într'ună leșină adāncu, — adāncu și lungu. . . .

Cerul s'a liniștit de vijelii și s'a însăminat după o nōpte așa de lungă și de întunecōsă.

Aurora se ivesce la răsărit. În țarea ei se vede ceva mișcāndu-se pre vrful celui munte încunjurat de brađi și stejari strāvechi.

Dar etă sōrele rēzare în totă splendoră sa, și noi putem distinge pre vrful muntelui aquila romană înfiptă în pāmēntu, er lângă ea ună ostaș înzeuat avēndu în mână stngă scutul, er în cea drēptă sabia romană. Fața lui străluce de bucurie, și cu încredere privesce în depārtare.

Este vitēzul legionar scāpat de ōrdele barbarilor.

Este sentinela romană.

De-a lungul sabiei lui sunt sāpate cuvintele:

Eă nu peră nic odată!

I.

Înaintea nōstră se întinde o vale lungă. De amndou latur se ridică cāte un șir de munți negri, acoperiti de brādet. Vrful lor este pleșuv și stncos. Valea la intrare este largă, și brādetul cam rar, din ce ne afundăm însă mai multu într'însa, ea se face mai āngustă, er pădurea mai dēsă și mai întunecōsă.

Cāteva stnci rēsturnate de vreme, căț-va brađi gigantici frānți de furia vijeliei zac aruncați în mijlocul văii.

Prin mijlocul ei serpucesc spumegāndu ună pėru cu apă cristalină și rece ca ghēta. Dece până doispredece pași la drēpta și la stnga lui cresce ierbă verde impestrițată cu felurite fiori, mirosul căroră amestecāndu-se cu mirosul balsamic al brađilor produce

unul parfumă naturală de o fineță îmbătătoare.

Etă-ne ajunși la partea cea mai îngustă a văii. Aici cele două șire de munți se împreună în o stîncă pezișă și treptată, pre care te sui anevoe. Ea în mare parte e acoperită numai de tufișuri destul și spinos.

Printre acesti tufișuri se pôte vedé un locu gol, intreruptu unde și unde, ce samănă a cale.

Și într'adevăr dacă vrei, să vè suiți mai la delu, numai pre aici e cu puțință.

Eu ca fiu alu munților sunt obișnuitu cu asemenea suișuri și coborșuri. Voiți fi deci conducătoru, și unde va fi trebuință, voiți întinde și mână de ajutoru.

Dinaintea ochilor nostri o parte a stîncei se încovoe în formă de semicercu, care după de ce pași ia forma unei boltituri spațioase la intrare, ér spre fundu se strîmtează din ce în ce, până ni-se pare, că se finesce într'unu colțu înaltu de unu statu de omu.

Pre de ambele părți ale colțului omul pôte întră într'unu coridoru săpatu în stîncă, lungu cam de două sute de pași.

Aici se lărgesce coridorul pre neașteptate și tot-odată se ridică mai susu.

Spațulu, ce ni-se arată, are lărgimea unei biserice mari. De susu atrîna nisce colțuri de pîtră, cari parcă în totu momintulu stau să cadă.

Juru împrejurulu acestu spațu la înălțimea alor doi omeni sunt săpate în pîreți vre-o cinci—șese găuri, cari formeză intrarea la totu atâtea coridore lungi cam de optzeci până la o sută de pași, dar cu multu mai strîmte ca acela, prin care intrăramu prima dată.

Ici colé sunt grămădi de petri, ce cuprindă auru, parte sfărimate, parte numai rupte din întregu.

Tôte acestea ne reamintescu minele de aur.

Unu focu aprinsu nu de multu lătesce unu fum grosu și nădușitoru, care de grabă dispare prin crepăturile deasupra.

Căldura cresce din ce în ce și încăldește aerulu celu de totu rece și face mai voiosu pre posomorțulu bărbatu, ce zace trântitu lângă focu și învilitu într'o pele de ursu întorsă cu perii înafară.

Résunetulu aduce fără de veste sgomotulu mai multor pași, ce parcă au intrat în mină.

Sunete de voci lovescu de-asemenea urechile necunoscutulu, care de astădată se ridică cu grabire, prezentându-se ast-fel cu totul esaminării nostre.

Elu are unu statu de mijlocu. Trupulu îi e robustu și puternicu. Cu deosebire brațele au o musculatură foarte dezvoltată.

Deși nu e mai bătrănu de patruzeci și cinci de ani, pîrul, barba și mustețele totuși îi sunt preserate pre jumătate cu perii albi.

Fruntea-i arată trei-patru încrețituri afunde, éră fața-i slabă și cam palidă exprimă o seriozitate impunătoare.

Unu ochiu îi perduse într'una din luptele, la cari luase parte, pre cându éră mai tinêru. Celalaltu, negru ca cărbunele, are o privire ca a vulturului.

Acestu bărbatu se chéamă Duras.

Căutătura lui se îndreptă cu atențiune și neastimperu cătră deschidătura minei, de unde se aude sgomotulu pașiloru apropiându-se și mai multu.

Mai întâiu se ivescu înainte lui doi bărbăți, în mână cu câte o făclie gătită din

călți și din nisce crengi uscate și forte subțirele străbătute de rășină de bradu.

Nemijlocitu după acestia vinu alți doispredece.

Acesti cincispredece bărbăți intrarmați bine, după ce-și dau binețe, se aședă juru împrejurulu foculu pre câte o pîtră.

Duras șede în fața intrării. Lângă el se aședă unu flăcău tinêru cam de vre-o douăzeci și trei—patru de ani, fără picu de musteță ori barbă. Din ochii lui isvoresce o privire plină de energie tinerescă. Nasulu puțin cam încovoiat ca de vultur și obrazulu plinu și roșu dau feței lui expresiunea unei cutezări impunătoare. Pîrul tăiatu scurtu după obiceiulu romanu ni-lă vedesce mai multu ca pre unu Romanu decâtu ca pre unu Dacu.

Flăcăulu acesta se numesce Ziraxis.

Totii ceialalți au fețe negricioase și crunte. Pîrul le e lăsatu în plete scurte pre spate la vale. (Va urmă.)

†

Maria Barbara Würdinger.

Durerea adăncă, ce o simți și o simte încă viu archidieceasa catolică de Bucuresci pentru veduvirea, în care a lăsat-o ilustrulu său Archiereș, Monseniorele de pie memorie Paulu Iosif Palma, în timpul din urmă s'a măritu prin pierderea suferită în persona Reverendei Dòmne *Maria Barbara Würdinger*, Superióra Institutulu Sânta Maria din Bucuresci.

Dînsa a fostu originară dintr'o familie foarte onorabilă din Bavaria. Vêlulu sacru religiosu l'a luat în vrêta cea mai frumoasă a vieții, la 19 ani, în așa numita Congregațiune a Damașorilor engleze, și în urma unei întâmplări sinistre, pre cătu de tragice, pre atât și de mișcătoare. Pre-cându sta adecă mângăind în casa părintescă pre veduvitul său tată prin sunetulu armoniosu alu pianulu, deodată la auzulu unui sgomotu neașteptat întorcându-și ochii dela veselulu instrumentu, din robustulu și atât de iubitulu său tată nu mai vedu decâtu unu cadavru întinsu pre pământu printr'unu atacu de apoplexie fulgerătoare. Cătu a fostu de crâncenă lovitura acesta, cădută așa fără de veste și într'unu momintu de onestă plăcere preste gingașa feciură, o, numai acela își pôte închipui cum se cuvine, carele va fi avut nenorocirea de a gustă în aceleași împrejurări și dintr'unulu și același păharu de suferințe! Pôte însă că o inspirațiune deosebită a ceriului făcu, de feciura noastră vedu printre lăcrămile durerii, ce-i sfășiau inima, tocmai în acelu contrastu îngrozitoru alu fericirii pămîntesce cu nefurata mörte deșertăciunea lumii trecătoare în tota întinderea sa. Faptulu este, după cum spunea dînsa, că din acelu incidentu și-a formulat hotărîrea nestrămutată de a se despărți de lume și a se retrage în liniștea mănăstirii, ca de acolo cu atât mai ușor să se pôte jertfi pentru mărirea lui Dumnezeu și binele deapropelui, éră prin acestea chiar și pentru folosulu aceleiași lumi înșelătoare.

După vre-o de ce anu petrecutu în deprinderea strgincioasă a virtuților celor mai alese în mănăstirea din Nymphenburg în patria sa la 22 Maiu 1853 fu trimisă la Bucuresci, unde venerabila Congregațiune deschisese cu puțin mai înainte Institutulu S. Maria pentru educarea fetițelor de ori-ce nêmu și condițiune. În acestu câmpu de muncă spinosă, dar cu atât mai nobilă, ea osteni până la mörte, adecă 39 de ani, dintre cari 30 ca superióra a Institutulu, inspirându în tot-deuna prin strălucirea unui esemplu admirabil de abnegațiune și de devotamentu curajă nevinsu Reverendelor sale surori, și îmbrățișându de o potrivă cu mărirea inimei sale pre tinerele odrasle încredințate maternelor sale îngrijiri, fără de a da preferință decâtu celor mai lipsite și mai părăsite de sörtea vieții, și întindându cu

îmbelșugare ajutoru și mângăiere la sute și mi de persone, ce alergau la cunoscuta ei bunăvoință și generozitate. Grație acestor însușiri înalte, împreunate cu o minte pîtrundătoare și cu o forță bărbătescă de caracteru, vrednica Superióra a sciut duce ast-fel lucrurile, încätu Institutulu pre lângă totu începutulu său modestu și pre lângă tôte atacurile violente, ce s'au năpustitu asupra lui, a luat unu avintu din ce în ce mai falnicu, avintulu propriu catolicismulu în tôte ramurile activității sale. Vre-o câte-va cifre ne voru convinge pre deplinu. De faptu același Institutu, care la început se reducea la unu apartamentu îngustu din reședinta episcopală, la vre-o șese—șapte Surori și la o mică școlă elementară, astăzi poșede trei localuri spațioase și proprii, două (unulu chiar grandiosu) în Bucuresci și unulu în Braila, precum și unu altulu ținutu cu chirie, dar pre cale de a fi cumpăratu, în Craiova, în cari funcționează patru pensionate, unu orfelinată și cinci școle primare. Numêrul totalu alu elevelor, în mare parte române, este de 1500, éră alu Surorilor ocupate cu îngrijirea lor de 130. Numai în casa principală a Institutulu din strada Pitar-Moșu mănăncă zilnicu preste 400 de persone. Acesta este starea, la care a ajunsu Institutulu S. Maria sub conducerea Superiorei Barba Würdinger: stare cu adevărat înflorită și plină de viață și totu atunci încunjurată de admirațiunea și stima tuturor și îndeosebi a părinților, precum și a celor preocupați de crescerea cea bună a gingașelor feciure.

Socotescă acum fiesce care și numai binele imensu, ce l'a făcutu pentru societate timpu de o jumătate de veci în și printr'o asemenea instituțiune multu regretată călugărită catolică, și apoi spună-ne, dacă nu sunt adevărate atentate contra prosperității sociale și calumii gôle persecuțările și perorațiunile îndreptate de unu contra monachismulu catolicu; socotescă ori-ce Român înflăcăratu după o cultură temeinică binele, ce l'a făcutu dînsa în 40 de ani pre acestu tereu în România, și apoi să contradică afirmării, ce o susținu cu tôte mâinile, că ea și-a câștigat merite naționale, cu cari s'ar puté mândri chiar și unu bărbatu de statu romanu! — Pentru acestea merite necontrastabile, precum și pentru zelulu, ce l'a desfășurat întru a concurge cu obolulu carității și cu ajutore de tota forma la alinarea durerilor soldaților români raniți în rășboiulu pentru independență, la 27 Ian. 1879 a fostu decorată din partea Domnitorulu României cu ordinulu „Crucea Elisabeta“.

Astfelu, după o viață întregă petrecută la umbra sanctuarulu și jertfită pentru binele deapropelui, plină de merite și mai virtosă de meritele grației divine, și nutrită cu merindea vieții de veci, la 29 Aprile 1892, în mijloculu rugăciuniloru prea iubitelor sale Surori își dadu sufletulu în mâinile ceresculu său Mire.

Înmormintarea ei a fostu o adevărată solemnitate, pre cătu de tristă, pre atât însă și de creștinescă, ca și care forte rar se pôte vedé. Sentimentele pietății, scaldate în lăcrămile afecțiunii și venerațiunii, transpirău din fețele tuturor acelor mi și mi de persone, ce ampleau cimitirulu catolicu. Acestă emoțiune generală și sinceră se ridică până la culme prin amintirea virtuților și meritelor ei, făcută de glasulu pîtrundătoru alu R. D. I. D'Ester, directorulu spiritualu alu Institutulu. Éră ultimulu cântec de durere împreunată cu accentele cele mai viue ale speranței creștinesce, intonat numai de îndușatele Surori, ridicându-te în sferile cele mai înalte ale religiunii își făcea mai multu impresiunea unui cântec angerescu, prin care sperămu cu fișcă încredere, că nobilulu ei sufletu deja va fi fostu introdus în aula împăratulu nemuritoru alu véciloru, unde dreptu ca și stelele strălucescu!

În veci amintirea ei!

Dr. Demetriu Radu.

Diverse.

Contra peronosporii viticole. Ministrul r. u. de agricultură a edat o instrucțiune, prin care se arată remediile contra buretelui numit peronospora viticola, și spune totodată, cum au să se folosească. Ca mijloace se recomandă diverse mixturi cu vitriolul de aramă (v. „Unirea” Nr. 14 a. c.). Stropirea vițelor cu acelea mixturi se face întâia oară la finea lui Maiu, a doua oară la finea lui Iunie și în urmă în a doua jumătate a lui August. Aparat de stropit sistemul Vermorel se cumpără în Budapesta (Köztelek) pentru 20 fl. v. a. Stropirea viței cu soluțiile recomandate, dacă se face amăsurat instrucțiunii, nu are influență asupra gustului strugurilor, nici nu-i vatămă.

Editor și redactor răspunzător:

Dr. Vasiliu Hossu.

Nr. 309—1892.

(13) 2—3

Edictu.

Nicolai Michaiu gr. cat. din Bărcuțu încă în 15 Iuliu 1890 a intentat procesul divorțialu contra muierei sale **Mărie Bordanu** gr. cat. totu de acolo, căreia i-s'a comunicat acțiunea în copie autentică la 13 Decembre 1890 spre a răspunde; însă numita muiere în locu de a răspunde, sau a-și plenipotenția pre cineva, ca să o reprezenteze, s'a depărtat în România. În anul curent reitorcându-se în comuna natală fu citat prin Oficiulu pretorialu respectiv, unde în 28 Martiu a. c. sub Nr. 1439 pretorialu a datu decherațiune protocolară, că nu-și va mai părăsi patria până la terminarea procesulu, și se va prezenta înaintea forulu matrimonialu competentu. Cu tute acestea ca o renitență ce este s'a depărtat de nou din comună, și acum nesciindu-i-se ubicațiunea, se provocă pre calea aceta: ca în terminu de 6 luni să se prezenteze înaintea forulu matrimonialu de I. Instanță alu Făgărașulu, căci altecum în absența ei se va da cursu

liberă procesulu, și va fi înlocuită prin „curator ad actum”.

Dela presidiulu forulu matr. gr. cat. delegat de I. Instanță alu vicariatulu Făgărașu. Făgărașu, 6 Maiu 1892.

Basilii Rațu,
vicar foraneș gr. cat.

(14) 1—2

Concursu.

Pentru construirea altariulu, amvonulu, iconostasulu, orologiulu și scaunelu din biserica română gr. cat. din Șomcuta-mare (Nagy-Somkut), eventualu și pictorarea acelea se escrie prin aceta concursu cu terminulu de 7 Iunie a. c. st. n.

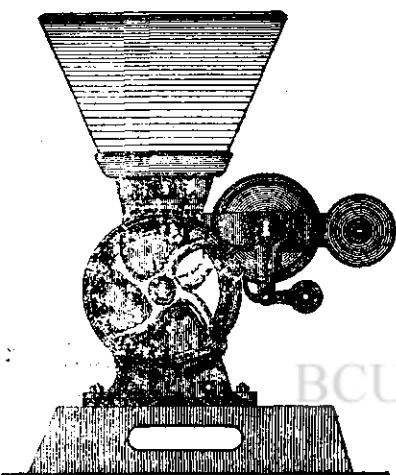
Doritorii de a întreprinde aceta lucru suntu rugați, ca pre terminulu indicat să se prezenteze în fața loculu, aducându cu sine diferite planuri, cându pentru esecutarea planulu alesu se va ține licitațiune miunendă.

Șomcuta-mare (Nagy-Somkut) 12/5 1892.
Senatul bis. gr. cat. român.

(7) 6—10

Josifü Gans,

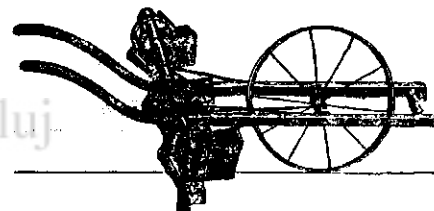
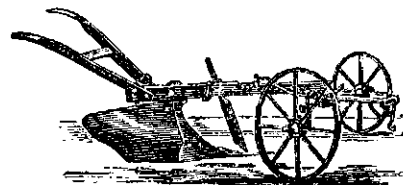
fabricant si reparatoriu de mașine agronomice
in Blasiu (Balázsfalva)

recomandă pre lângă garanță și servițiu solidu și promptu depositulu seü de

pluguri, mașine de îmblatitu, de cusutu, de trieratü și de alte instrumente economice, tute din fieru batutu.

Tute obiectele amlatite se potü procură și pre lângă solvire în rate.

Fundată în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantü de curte
alü Alteței Sale
Imp. și reg. Archi-
ducele Iosifü.

proprietariulu primei fabrici ungare de mașine și recnisite de pompieri, turnătorii de clopote și metalü

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preanonrațiloru domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atätü grupuri câtü și clopote singuratice: cu scaune de fieru patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatü dela întemeierea sa 1800 clopote mari de metalü, într'altelu și celü dela metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatöre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pompe pentru fântani.

(4) 19—52

Preliminare de spese și Prețu-couranturi se trimittü la cerere gratuitü și franco.

Distinsü în anulü 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentü, progresü și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onöre.

Cu deosebită stimă cutezü a încunoscintă pre
Veneratulü Clerü greco-catolicü,

că precum și până acum iaü asupra-mi gatirea de
iconostase, amvöne, altare
și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericelu, în ce privesce lucrulu de mäsariü și de sculptorü, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icöne sante, dimpreună cu aședarea acelu obiecte în fața loculu, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesotü cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericelu greco-catolice aü câstigmatü recunöscere deosebită, si tute më îndreptățescü la sperarea, că Veneratulü Clerü më va împärtăși ocașional-minte de prețuita-i încredere. Silința mea së va îndreptă totü-deauna într'acolo, că și de aci înainte se meritü renumele celü bunü, care mi-lam câstigmatü până acum.

Prin tarifulü de zone dispărëndü departările, prin aceta capacitatea de concurență mi-sa măritü.

Rogându-më pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolü Müller,

auritorü și fabric. de recuis. biseric.

(5) 8—26